

«У ніч перед Різдвом»

Сценарій літературного вечора, присвяченого Дню народження М. В. Гоголя

Голос за сценою: «...Женіть геть із душі все каламутне! На ясне, на свіже повітря! На працю! Сильніше та міцніше створюйте опір в душі своїй всьому, що є нікчемним і чим спокушається суспільство. Пам'ятайте вічно, якої землі громадянином ви є і що ні перед ким нема стільки потреби праці, скільки перед громадянином цієї землі...»

2-а ведуча. Україна... З нею були пов'язані дитячі та юнацькі роки майбутнього письменника. Народився він 20 березня (за новим стилем — 1 квітня) 1809 року в селі Великі Сорочинці. Гоголь був українець за походженням, родовими традиціями закорінений в українське старшинсько-священницьке й культурне середовище, тобто духовний ґрунт, на якому він виростав, був глибоко український.

1-а ведуча. Із ранніх творів Гоголя до нас дійшло небагато. Про більшість із них, за винятком трьох віршів і однієї епіграми, про їх зміст можна робити висновки тільки по заголовках та розповідях сучасників.

2-а ведуча. Назавжди відходило дитинство. Наступила юнацька зрілість, а з нею молодість та визначеність думок, прагнення до активної діяльності. Гоголь з хвилюванням очікував появи «Вечорів на хуторі біля Диканьки». Багато заповітного та близького серцю письменника приховано в цих повістях. Навіть назва, взята Гоголем для цих повістей, була сповнена для нього прихованого змісту. Диканька — родовий маєток Кочубеїв у Миргородському повіті Полтавської губернії — знаходилась у 25-ти милях від гоголівської Василівки. Старий дубовий ліс у Диканьці був улюбленим місцем прогулянок юного Гоголя.

1-а ведуча. Гоголь відкрив читачеві дивовижний за своєю яскравістю та колоритом світ життя народного, сповненого романтикою далеких легенд, фантастичних оповідок, наповнених ліризмом, веселим та здоровим гумором.

2-а ведуча. Стоїть на вулиці зимовий холод, за вікном розгулялась заметіль, шурхотить солома на даху, потривожена вітром... А у пасічниковій хатині, збившись у тісну купку, парубки та дівчата, затамувавши подих, слухають «дивні речі... проте, що давно-давно і року тому йому і місяця нема, діялось на світі». І здається їм, що от-от стукне та увійде до них до хати коваль Вакула, той, що попрямував у ніч на Різдво до самої цариці за черевиками для коханої Оксани, їх одноліток виявився сміливим і винахідливим козаком. Від не злякався ні Солохи-відьми, ні багатого Чуба — батька Оксани, ні самого чорта, подібного до «губернського стряпчого у мундирі». Зловив його за хвіст силач коваль,

швидко осідлав та понісся на ньому в Петербург. Добув-таки він там черевики для своєї примхливої дівчини.

Завіса закрита. На ній — де-не-де зірочки, збоку — Місяць.

1-й автор. Останній день перед Різдром минув. Зимова, ясна ніч настала. Глянули зірки. Місяць велично вплив на небо посвітити добрим людям та всьому світові, щоб усім було весело колядувати й славити Христа. Морозило дужче, як зранку: але зате так було тихо, що рипіння морозу під чоботом чути було за півверсти. Ще жодна юрба парубків не з'являлась під вікнами хат; тільки місяць зазирає до них крадькома, ніби викликаючи дівчат, хутчій вибігати на рипучий сніг. Аж ось з димаря одної хати клубами посунув дим і пішов хмарою по небу, і разом з димом вилетіла відьма верхи на мітлі.

2-й автор. А відьма тим часом знялася так високо, що тільки чорною цяточкою миготіла вгорі. Та де тільки з'являлася цятка, там зорі одна по одній зникали за неба. Незабаром відьма назбирала їх повний рукав. Три чи чотири ще блищали. Раптом, з іншого боку, з'явилася друга цяточка, побільшала, почала розтягатись і вже то була не цяточка... Хіба тільки по цапиній бороді під мордою, по невеликих рїжках, які стирчали на голові... можна було здогадатися, ... що то просто чорт, якому останню ніч залишилося вештатись по білому світу та під'юджувати на гріхи добрих людей.

Чорт тихенько підкрадається до Місяця, прикріпленого на завісу, протягує руку, щоб ухопити його, але швидко відсмикує руку, ніби обпикшись; посмоктає пальці, подує на них, затряс ногою і забіг з іншого боку; знову відскочив, відсмикнувши руку. Пробіг коло; підбігши, різко схопив двома руками місяць, кривляючись і дуючи, перекидаючи його з однієї руки в іншу, швидко сховав і побіг за сцену.

1-й автор. У Диканьці ніхто не чув, як чорт украв місяця. Щоправда волосний писар, виходячи рачки з шинку, бачив, як місяць, не знати чого, танцював на небі, і запевняв, божачись, у тому все село: та миряни хитали головами й навіть підіймали його на сміх.

2-й автор. Та яка ж була причина зважитися чортові на таке беззаконне діло? А ось яка: він знав, що багатого козака Чуба запросив дяк до себе на кутю, де будуть: голова, ... козак Свербигуз і ще дехто. Де, крім куті, буде варенуха, перегнана на шафран горілка та багато всякої страви. А тим часом його дочка, красуня на все село, зостанеться дома, а до дочки напевне прийде коваль, силач і хлопець хоч куди, що був чортові осоружніший, ніж проповіді отця Кіндрата. На дозвіллі коваль малював і вславився як найкращий живописець на всю околицю. Всі миски, з яких диканські козаки сьорбали борщ, були розмальовані ковалем. Але тріумфом його майстерності була одна картина, намальована на церковній стіні в правому притворі, на якій зобразив він святого Петра в день страшного суду з ключами в руках, як той виганяє з пекла нечисту силу; переляканий чорт

кидався на всі боки, передчували свою погибель, а замкнені колись грішники били й ганяли його батогами, поліняками і всім, що під руку трапилось. У той час, як майстер працював над цією картиною й малював її на великій дерев'яній дошці, чорт з усієї сили намагався перешкоджати йому; штовхав невидимо під руку, хапав із горна в кузні попіл і обсипав ним картину; та, незважаючи на все, роботу було закінчено, дошку внесено до церкви і вправлено в стіну в притворі, і з того часу чорт запрягся мститися ковалеві.

За сценою чути колядки, веселий сміх.

1-й автор. Одну тільки ніч залишалося йому блукати по білому світу; але й цієї ночі він шукав способу зігнати на ковалеві свою злість. І для цього наважився вкрати місяць, сподіваючись, що старий Чуб ледачий та вайлуватий, а до дяка від хати не так вже й близько: дорога йшла поза селом, повз вітряки, повз кладовище, обминаючи яр. Ще місячної ночі варенуха та горілка, настояна на шафрані, могли б заманити Чуба. Але в таку темряву навряд чи вдалося б кому стягти його з печі та викликати з хати. А коваль, що здавна не ладнав з ним, при ньому нізащо не наважиться прийти до дочки, дарма, що дужий.

Двері до зали різко відчиняються. З'являються Чуб і Панас.

Чуб. То ти, куме, ще не був у дяка в новій хаті? Там тепер буде добра п'ятика! Як би тільки нам не спізнитись! (Чуб поправляє пояс, глибше насуває шапку, стискає батіг і дивиться вгору) Що за дідько! Дивись! Дивись, Панасе!..

Панас. А що? *(Дивиться догори.)*

Чуб. Як то що? Місяця нема.

Панас. Що за лиха година! Справді нема місяця.

Чуб. Тож бо й воно, що нема! Тобі, мабуть, і за вухом не свербить.

Панас. А що мені робити!

Чуб. *(витирає рукавом вуса).* Треба ж було якомусь дідькові, бодай йому не довелося, собаці, зранку чарку горілки випити, устряти!.. Далєбі, начебто на сміх... Навмисно, сидівши в хаті, дивився у вікно: ніч — навдивовижу. Ясно; сніг виблискує проти місяця. Все було видно, як удень. Не встиг вийти за поріг, і ось, хоч око виколи! *(Чуб довго топчеться навколо Панаса. Панас чеше потилицю. Чуб незадоволено бурчить щось незрозуміле.)* То таки нема, куме, місяця?

Панас. Нема.

Чуб. Дивно, далєбі. А дай понюхати табаки! У тебе, куме, добряча табака! Де ти береш її?

Панас. Де в біса добряча! Стара курка не чхне!

Чуб. Я пам'ятаю, мені покійний шинкар Зозуля якось привіз табаки з Ніжина. Ех, табака була! Добряча табака була! Та що ж, куме, що будемо робити? Адже ж темно надворі.

Панас. То, мабуть, залишимося удома. *(Повертається до дверей, хапаючись за клямку.)*

Чуб. Ні, куме, ходім? Не можна, треба йти! *(Бере Панаса під руку і веде через залу.)* Як не піти?

Обидва, спотикаючись і щось бурмочучи, ідуть за завісу.

2-й автор. Тепер погляньмо, що робить, залишившись сама, красуня дочка.

Відсувається половина завіси. На лаві сидить Оксана, чепуриться перед невеликим дзеркалом, розглядає себе, поправляє волосся та стрічки на голові.

2-й автор. Оксані не минуло ще й сімнадцяти років, а вже мало не по всьому світу, і по той бік Диканьки, і по цей бік Диканьки, тільки й мови було, що про неї. Парубки гуртом проголосили, що кращої дівки й не було ще ніколи і не буде ніколи на селі. Оксана знала й чула все, що про неї говорили, і була вередлива, як красуня. Коли б вона ходила не в плахті та запасці, а в якому-небудь капоті, то порозганяла б усіх своїх дівчат. Парубки ганялися за нею юрбами, але, втративши терпець, залишали один по одному вередливу красуню й залицялися до інших, не таких примхливих. Один коваль тільки був упертий і не кидав свого залицяння, дарма, що й з ним поводитись анітрохи не краще, ніж з іншими. По виході батька свого Оксана довго ще чепурилася та вихилялася перед невеликим в олов'яній оправі дзеркалом і не могла на милуватися собою.

Оксана. І чого людям надумалось розславляти, нібито я гарна? Брешуть люди, я зовсім не гарна... *(Помовчавши.)* Хіба чорні брови та очі мої такі гарні, що вже подібних до них немає й на світі? Яка тут краса в цьому кирпатенькому носі? І в щоках? І в губах? Ніби гарні мої чорні коси? Ух! їх можна злякатися увечері: вони, як довгі гадюки, переплелись та обвилися круг моєї голови. Я бачу тепер; що я зовсім не гарна! *(Відсуваючи дзеркало.)* Ні, гарна я! Ой, яка гарна! Диво! Яку радість принесу я тому, кому буду жоною! Як милуватиметься мною мій чоловік! Він нестямиться від радості! Він зацілує мене на смерть.

Коваль *(тихо входячи).* Чудна дівка! І вихваляється вона мало! З годину стоїть, видивляючись у дзеркало, і не надивиться, та ще й хвалить себе вголос!

Оксана. Еге ж, парубки, чи ж вам до пари я? Ви погляньте на мене: як я плавно виступаю; у мене сорочка вишита червоним шовком. А які стрічки на голові! Вам довіку не бачити пишнішого галуна! Всього цього накупив мені батько мій, щоб одружився зі мною найкращий молодець у світі! *(Оксана усміхнулась, повернулась в інший бік і побачила коваля. Вона скрикнула, суворо зупинилась перед ним. Коваль опустил руки.)*

Чого ти прийшов сюди? Хіба хочеться, щоб випровадила за двері лопатою? Ви всі майстри під'їжджати до нас. Умить пронюхаєте, коли батьків нема вдома. О! Я знаю вас! Що, скриня моя готова?

Коваль. Буде готова, моє серденько, після свят буде готова, скільки попрацював я коло неї: дві ночі не виходив із кузні; зате в жодної попівни не буде такої скрині. Залізо поклав таке, якого не клав на сотникову тарадайку, коли ходив на роботу до Полтави. А як буде розмальована! Хоч усю околицю виходи своїми біленькими ніжками, не знайдеш такої! По всьому полю будуть розкидані червоні й сині квіти. Горітиме, як жар. Не сердься ж на мене! Дозволь хоч поговорити, хоч подивитись на тебе!

Оксана. Хто ж тобі боронить, говори й дивись! (Оксана знову сідає на лаву, дивиться у дзеркало, поправляючи волосся на голові, намисто на шії.)

Коваль. Дозволь і мені сісти біля тебе!

Оксана. Сідай.

Коваль (сідає). Чарівна, люба Оксано, дозволь поцілувати тебе! (Нахиляється до Оксани, але Оксана відштовхує його.)

Оксана. Чого тобі ще хочеться? Йому як мед, то й ложку! Геть він мене, в тебе руки цупкіші за залізо. Та й сам ти пахнеш димом. Я думаю, геть мене забруднив сажею. (Оксана знову дивиться в дзеркало, причепурюючись.)

Коваль (убік). Не любить вона мене! Їй усе іграшки; а я стою перед нею, як дурень, і очей не зводжу з неї. І все б стояв перед нею, і повік би не зводив з неї очей! Чудна дівчина! Чого б я не дав, щоб дізнатися, що в неї на серці, кого вона кохає. Та ні, вона й гадки не має ні про кого. Вона милується сама собою; мучить мене, бідолашного; а я за журбою не бачу світу; а я її так люблю, як ні один чоловік на світі не любив і ніколи не любитиме.

Оксана. Чи правда, що твоя мати відьма? (Сміється.)

Коваль. Що мені мати? Ти в мене і мати, і батько, і все, що тільки є найдорожчого у світі. Якби мене покликав цар і сказав: «Ковалю Вакуло, проси в мене всього, що тільки є найкращого в моєму царстві, все віддам тобі. Звелю тобі зробити золоту кузню, і будеш ти кувати золотими молотами». — «Не хочу, — сказав би я цареві, — ні самоцвітів дорогих, ні золотої кузні, ні всього твого царства. Дай мені краще мою Оксану!»

Оксана. Бачиш, який ти! Тільки ж батько мій сам маху не дасть. Побачиш, коли він не оженився на твоїй матері... Але щось дівчата не приходять... Що воно за знак? Давно б уже час колядувати, мені стає нудно.

Коваль. Бог з ними, моя красуне!

Оксана. Коли б не так! З ними, певно, придуть парубки. Ото підуть гулі! Уявляю, яких наговорять смішних історій!

Коваль. То тобі весело з ними?

Оксана. Та вже веселіше, як з тобою. Ага! Хтось стукнув? Певно, дівчата з парубками.

Коваль (*убік*). Чого мені більше чекати? Вона глузує з мене, їй я такий же дорогий, як переїржавіла підкова. Та коли так, то не діжде ж, принаймні, інший насміятися з мене. Нехай тільки добре придивлюся, хто їй подобається більше за мене; я відучу.. (Стукіт у двері і різкий голос: «Відчини!») Стривай, я сам відчиню (виходить).

Завіса закривається.

1-й автор. У той час, коли меткий ферт з хвостом та цапиною бородою літав з димаря і потім знову в димар, ладівниця, що висіла в нього на перев'язі при боці і що в неї він сховав украдений місяць, якимось зненацька зачепившись у печі, розкрилась, і місяць, скориставшись з цієї нагоди, вилетів крізь димар Солошиної хати й плавно здійнявся на небо. Все освітілося. Заметілі наче й не було. Сніг запалав широким срібним полем і весь обсипався кришталевими зорями. Мороз наче потеплів. Юрби парубків і дівчат показалися з мішками. Пісні задзвеніли, і рідко під якою хатою не товпилися колядники.

2-й автор. Дивно сяє місяць! Важко розказати, як добре вештатися такої ночі між юрбою дівчат, що регочуть та співають, і між парубками, охочими на всякі жарти й витівки, які тільки може навіяти ця ніч, що весело сміється. У доброму кожусі тепло; від морозу ще гарячіше горять щоки; а на пустощі сам дідько підштовхує ззаду.

1-й автор. Мороз побільшав, і вгорі так зробилося холодно, що чорт перестрибував з одного копитця на друге й хукав собі в кулак, бажаючи хоч як-небудь розігріти замерзлі руки. Не штука, правда, й замерзнути тому, хто товкся від ранку до ранку в пеклі, де, звісна річ, не так холодно, як у нас зимою, і де, надівши ковпак та ставши проти вогнища, ніби справжній кухмістер, підсмажував він грішників з такою втіхою, з якою звичайно жінка смажить на Різдво ковбасу.

2-й автор. Відьма й собі відчула, що холодно, дарма, що була тепло одягнена; і тому, піднявши руки догори, відставила ногу та, прибравши такої пози як людина, що мчить на ковзанах, не зворухнувшись жодним суставом, опустилася повітрям, ніби по льодовій похилій горі, і просто в димар. Чорт таким самим способом подався слідом за нею. Вилізши з печі та причепурившись, Солоха, як добра хазяйка, почала прибирати та ставити все на своє місце. Ніхто не міг би дізнатися, що вона хвилину тому їздила на мітлі.

Завіса відкривається. Кімната Солохи.

Солоха поправляє на столі макітру, миски. З'являється Чорт, порохкуючи звивається навколо Солохи. Солоха кокетує, між ділом завішує образ на стіні, запрошує чорта до столу, наливає йому, але він продовжує звиватись біля неї.

Чорт. Мила Солохо! Ви, як завжди, прекрасні! Я більше не в силі... О-ох!... Які муки я терплю! О! О-о! Якщо ви не винагородите... я готовий на все: я кинусь у воду, а душу відправлю у самісіньке пекло! Я!.. Я!..

Солоха повертається до чорта з наміром обняти його, але чути стукіт у двері. Солоха іде відчиняти. Чорт бігає по хаті, шукаючи, де б сховатись, потім залізає у мішок. Повертаються Солоха і Голова. Голова, обтрусивши сніг з капелюха, випив чарку з рук Солохи.

Голова. Високопочитаєма Солохо! Який я радий тебе бачити!.. Я йшов до дяка, але здійнялась така завірюха!.. Така завірюха... А у твоєму вікні я побачив світло і вирішив повернути сюди... *(Потирає руки.)* Я залишусь на увесь вечір... *(Знову чується стукіт у двері і голос дяка: «Хто вдома?»)*

Голова. Сховай мене куди-небудь... *(Пошепки.)* Мені не хочеться тепер зустрітись з дяком.

Солоха стоїть в нерішучості посеред кімнати, довго думає, озирається навколо; потім звільняє найбільший мішок, примушує Голову залізти в нього. Виходить і повертається разом з дяком. Дяк увійшов, покректуючи та потираючи руки, увесь час позираючи на **Солоху**. Солоха знімає заслінку з образу.

Дяк. До мене ніхто не прийшов, і я дуже радий з цієї нагоди погуляти у вас, дорогенька!.. Я навіть не злякався заметілі!.. *(Підходить до Солохи ближче; кашлянув, усміхнувся, торкнувся пальцем до її оголеної руки.)* А що це у вас, Солохо? *(Відскакує назад.)*

Солоха. Як то що? Рука, Йосипе Никифоровичу!

Дяк. Гм! Рука! Хе! Хе! Хе! *(Проходжується кімнатою.)* А це що у вас, дражайшая Солохо? *(Підходить до неї і торкається шиї, а потім знову відскакує.)*

Солоха. Ніби не бачите, Йосипе Никифоровичу, шия на шиї намисто.

Дяк *(знову проходжуючись кімнатою і потираючи руки).* Гм! На шиї намисто! Хе! Хе! Хе! А це що у вас, незрівнянна Солохо?... *(Чути стукіт і голос Чуба.)* Ой, боже мій, стороння особа! *(З переляком.)* Що ж тепер, як застануть особу мого звання?.. Дійде до отця Кіндрата!.. *(Метушливо бігає по кімнаті.)* Бога ради, добродіє Солохо!. Ваша добрість, як сказано в писанні Луки, глава трина...трин... Стукають, їй-богу, стукають! Ой, сховайте мене куди-небудь!..

Солоха звільнює другий мішок і запирає у нього дяка. Потім упускає Чуба.

Чуб. Здорова будь, Солохо! Ти, може, і не чекала мене, га? Правда ж, не чекала? Може, я перебив... Може, ви тут і розважалися з ким-небудь!.. Може, ти кого-небудь і сховала вже, га? *(Сміється.)* Ну, Солохо, дай тепер випити горілки. *(Солоха наливає)* Я думаю, в мене горло замерзло від проклятого морозу (п'є). І послав Бог таку ніч перед Різдом! Як

здійнялося, чуєш, Солохо, як здійнялося... Ото задубіли руки: не розстебну кожуха. Як здійнялася метелиця... (Крик за сценою: «Відчини» та стукіт у двері.) Стукає хтось? (За сценою: «Відчини!») Це коваль! (У паніці.) Слухай, Солохо: куди хочеш сховай мене; я нізачо у світі не хочу потрапити на очі цьому виродкові проклятому, бодай йому, чортовому синові, набігло під обома очима по пухиреві з копицю завбільшки!

Солоха у паніці бігає по кімнаті, заставляє Чуба залізти в той мішок, в якому вже сидить дяк. За стіною знову стукіт. Мовчки входить коваль, сідає на лаву. Одразу ж за ним вривається Свербигуз, але Солоха виводить його зі сцени. Коваль мовчки сидить на лаві, озирає хату. За сценою чути колядки та сміх. Завіса закривається.

Вакула. Невже не зникне з пам'яті моєї ця негідна Оксана? Не хочу думати, про неї! (Побачив мішки). Навіщо тут ці мішки? Завтра ж свято. Занесу їх куди небудь. (Хоче підняти мішок). Але ж які важкі... Що я за баба: скоро буду від вітру хилитися! Не дам нікому сміятися над собою! Ще нічого не пропало. Спробую один засіб: піду до пузатого запорожця Пацюка. Кажуть, він знає всіх чортів і може зробити те, що забажає.

(Виходить із мішком за спиною).

1-й автор. Цей пузатий Пацюк був колись запорожцем, але чи вигнали його, чи сам утік із Січі, — цього ніхто не знав.

(Пацюк сидить і їсть галушки. За його спиною з'являється Вакула з мішком за плечима).

Вакула (кланяється). Я до твоєї милості прийшов, Пацюк.

(Пацюк підняв голову і знову почав їсти галушки).

До тебе прийшов, дай Боже тобі усякого добра. Пропадати доводиться мені, грішному. Нічого не допоможе мені на світі. Що буде, те буде. Доводиться просити допомогу в самого чорта. (Пацюк підняв голову і знову почав їсти галушки). Що ж, Пацюк, як мені бути?

Пацюк. Коли потрібен чорт, то і прямуй до чорта.

(Продовжує їсти).

Вакула (кланяється). Для того я й прийшов сюди: окрім тебе, гадаю, ніхто не знає до нього дорогу. (Пацюк мовчить і доїдає галушки). Зроби ласку, чоловіче добрий, не відмов. Розкажи хоч як потрапити на цю дорогу.

Пацюк. Тому не треба далеко ходити, в кого чорт за плечима стоїть.

(Виходить).

Вакула. Що? (Опускає мішок, з якого вивільняється Чорт). Про що це він каже?

(Задумується).

Чорт (обнімає Вакулу). Це я, твій друг, усе зроблю для товариша! (У ліве вухо). Грошей дам, скільки захочеш. (У праве вухо). Оксана буде сьогодні вже твоя.

Вакула. За таку ціну я на все готовий!

Чорт (*сміється*). Ну, Вакуло, ти знаєш, що без контрактів нічого не роблять.

Вакула. Згоден! У вас, я чув, розписуються кров'ю. Стривай же, я дістану з кишені цвях.
(*Хапає Чорта за хвіст*).

Чорт (*сміється*). Який вигадник! Ну, досить, Вакуло, пожартував і досить. '

Вакула. Стривай-но, голубе! Будеш у мене знати, як підбивати на гріхи добрих людей.
(*Сідає на спину Чорта*).

Чорт (*жалібно*). Змилуйся, Вакуло, все, що тобі потрібно, все зроблю, відпусти лишень душу на покаяння!

Вакула. А, ось яким голосом заспівав! Тепер я знаю, що робити. Вези мене в цю ж мить на собі. Чуєш? Та лети, як птаха!

Чорт. Куди?

Вакула. В Петербург, прямо до цариці! (Зникають).

2-й автор. І коваль мало не зомлів від страху, відчуваючи, що піднімається в повітря. Спочатку піднявся він від землі так високо, що нічого не міг углядіти вниз, і пролетів, як муха, під самісіньким місяцем, ледве не зачепивши його шапкою. Трохи згодом Вакула вже освоївся і навіть почав посміюватися над Чортом. Усе було світло вгорі. Повітря в легкому сріблястому тумані здавалося прозорим. І раптом засяяв перед ним Петербург, увесь в вогнях...

(*З'являються Вакула і Чорт*).

Чорт. Чи прямо їхати до цариці?

Вакула. Ні, страшно. Тут десь, не знаю, зупинилися запорожці, котрі проїжджали восени через Диканьку. Вони їхали з Січі з паперами до цариці; добре було б порадитися з ними. Ей, сатано! Залізей у мою кишеню й веди до запорожців.

(*Заходять два запорожці*).

Вакула (*кланяється до землі*). Здорові були, панове. Бог вам у поміч, ось де побачились!

1-й запорожець. Що там за чоловік?

Вакула. А ви не впізнали? Це я, Вакула, коваль. Коли проїздили восени через Диканьку, то гостювали в мене, дай Боже вам усякого здоров'я й довголіття, майже два дні. Я нову шину тоді поставив на переднє колесо вашого воза.

2-й запорожець. А! Той коваль, що малює гарно!

1-й запорожець. Здоров був, земляче, потім поговоримо з тобою більше.

2-й запорожець. А тепер ми йдемо до цариці.

Вакула. До цариці?! А будьте ласкаві, панове, візьміть і мене з собою.

1-й запорожець. Тебе? Що ж ти там будеш робити? Ні, не можна.

2-й запорожець. Ми, брате, будемо з царицею говорити про своє.

Вакула. Візьміть! (Нахиляється до своєї кишені). Чорте, проси! (Ударив по кишені, Чорт запищав).

2-й запорожець. Візьмемо його з собою?

1-й запорожець. Та вже хай їде! (Виходять).

1-й автор. Дивно знову було Вакулі, коли величезна карета помчала його вулицями міста. Позаду лишалися багатоповерхові будинки; а дорога, здавалося, сама котилася під ноги коням. Карета зупинилася перед палацом: Запорожці увійшли в чудові сіни й почали підніматися добре освітлені сходами. Несміливо йшов за ними коваль, боячись на кожному кроці посковзнутися на паркеті. Пройшли три зали. Раптом запорожці впали долілиць і закричали в один голос. Коваль, не вгледівши нічого, теж сумлінно розпростався на підлозі.

(Запорожці, Вакула і цариця перед ними).

Запорожці й Вакула. Змилуйся, мамо! Змилуйся!

Цариця. Встаньте!

Запорожці й Вакула. Не встанемо, мамо! Не встанемо! Умремо, а не встанемо!

Цариця. Встаньте! Я велю!

(Запорожці і Вакула піднімаються).

Цариця. Світліший обіцяв познайомити мене з, моїм народом, якого я ще не бачила. Чого ж ви хочете?

Вакула (до себе). Саме час! Цариця питає, чого хочете! (їй). Ваша величносте, із чого, не гнівайся, зроблено черевички, що на ногах ваших? Думаю ні один швець ні в якій державі світу не зуміє так зробити! Боже ти мій, а якби моя жінка наділа такі черевички!

Цариця. Якщо тобі хочеться мати такі черевички це не так важно зробити. (Озирнулася) Принесіть йому зараз же черевички, найдорожчі, із золотом (До запорожців). Чи добре вас тут утримують?

1-й запорожець. Та, спасибі, мамо! Провіант дають добрий.

(Подають черевички).

Цариця (до Вакули). Візьми собі мої черевички, чоловіче добрий.

Вакула. Спасибі, мамо! *(Кланяється і відходить. Біля виходу стукає себе по кишені).* Чорте! Винеси мене звідси негайно!

2-й автор. Мов вихор, нісся Чорт із Вакулою назад. Миттю опинився коваль біля своєї хати. Тут вхопивши хворостину, тричі ударив нею Чорта, той стрімголов кинувся втікати. Після цього Вакула зазирнув в сіно і проспав до ранку,

(Заходить стурбована Оксана).

Оксана. А що, коли він і насправді пішов і вже ніколи не повернеться в село? А що, коли зважиться на щось страшне? Чого доброго! Адже він так любив мене...

(З'являється Вакула).

Вакула. Поглянь, які я тобі приніс черевички!

Оксана *(радісно).* Ай!

Вакула. Ті самі, що їх носить цариця.

Оксана. Ні, ні! Мені не треба черевичків! Я і без них тебе люблю!

1-й автор. Хочете знати, чим закінчилась ця історія?

Проїздив через Диканьку блаженної пам'яті архієрей, хвалив місце, де стоїть село, та, їдучи вулицею, спинився перед новою хатою. «А чия це така розмальована хата?» — спитав преосвященний у вродливої молодиці з немовлятком на руках, що стояла коло дверей. «Ковалю Вакули!» — сказала йому, кланяючись Оксана, бо це саме була вона...

1-а ведуча. Закінчивши оповідь, сусід пасічника прийнявся розкурювати люльку, що згасла. Надворі тріщав мороз і замурував вузьке скло... Каганець дрижав і знову загорявся, ніби чогось лякався, та все світив у хаті.

Джерело: [http://prohory-](http://prohory-school.edukit.cn.ua/downloadcenter/svitova_literatura/scenarij_literaturnoogo_vechora_prisvyachenogo_dnyu_narodzhennya_m_v_gogolya/)

[school.edukit.cn.ua/downloadcenter/svitova_literatura/scenarij_literaturnoogo_vechora_prisvyachenogo_dnyu_narodzhennya_m_v_gogolya/](http://prohory-school.edukit.cn.ua/downloadcenter/svitova_literatura/scenarij_literaturnoogo_vechora_prisvyachenogo_dnyu_narodzhennya_m_v_gogolya/)